

De Koep: coöperatief knutselen aan de Turnhoutse samenleving

Jef Van Eyck

Vzw de Koep is een jonge Turnhoutse burgerbeweging die impact probeert te hebben op een aantal ontwikkelingen in de Turnhoutse regio. Daarvoor organiseert ze sociale acties, onder andere in verband met de aankoop van de Watertoren, maar zet ze vooral in op maatschappelijke thema's die via volksvergaderingen werden aangebracht. Op dit ogenblik wordt er gefocust op het thema gezonde voeding en op vernieuwende participatieprojecten. Daarnaast is de Koep het platform waarop energiecoöperatieve Campina Energie werd gestart. Ook op cultureel vlak laat de Koep zich niet onbetuigd. Ze organiseerde een debat over de financiële toekomst van cultuurhuis de Warande en ondersteunt een beperkt aantal culturele activiteiten.

Wat is de Koep?

De Koep is een burgerinitiatief dat in 2013 werd opgestart door acht Turnhoutenaars van diverse pluimage en met uiteenlopende achtergronden, maar allen met een ruim netwerk in verschillende geledingen van de Turnhoutse samenleving. Het doel: goed menende burgers samenbrengen om hun toekomst (opnieuw) meer zelf in handen te pakken door initiatieven te nemen die leven, wonen en werken in Turnhout en de brede regio zo aangenaam, goedkoop, eerlijk, rechtvaardig en duurzaam mogelijk maken.

Het doel van De Koep: goed menende burgers samenbrengen om hun toekomst (opnieuw) meer zelf in handen te pakken door initiatieven te nemen die leven, wonen en werken in Turnhout en de brede regio zo aangenaam, goedkoop, eerlijk, rechtvaardig en duurzaam mogelijk maken.

Koep klinkt ook als het Engelse *coop*, en geldt als afkorting van 'coöperatie'. De vereniging laat zich met andere woorden inspireren door de coöperatieve gedachte. Die missie willen we gestalte geven in een vereniging met rechtspersoonlijkheid. Daarom werd op 3 juli 2013 met een ruimere groep geïnteresseerden vzw De Koep opgericht. Deze vzw wil zowel socio-culturele als socio-economische activiteiten organiseren en bovenal een broeiplaats/laboruimte/incubator zijn voor de ontwikkeling van een of meer volwaardige coöperatieve vennootschappen.

Ontstaansgeschiedenis

Wat voorafging

In 2012 droeg Turnhout een jaar lang de titel 'Cultuurstad van Vlaanderen'. Dat had de hoofdstad van de Kempen vooral aan zichzelf te danken. Het idee om naast Europese ook Vlaamse cultuurstedes te kiezen, is destijds geboren in Turnhout. Een aantal Turnhoutse cultuuractoren wisten toenmalig Vlaams minister van Cultuur, Bert

Anciaux, te overhalen om in het kader van het participatiedecreet een tweejaarlijkse titel toe te kennen aan een Vlaamse middelgrote stad die middels een financiële injectie vanuit Vlaanderen cultuurparticipatie zou stimuleren in de eigen regio, bij voorkeur met duurzame effecten voor een volgend decennium. Oostende beet in 2010 de spits af. Turnhout volgde in 2012, precies het jaar dat de stad haar 800ste verjaardag vierde.

Het stadsbestuur van Turnhout en de organiserende vzw Turnhout 2012 kozen ervoor om van dit cultuurjaar een moment in ontwikkeling te maken voor de stad en de regio met duurzame effecten in diverse sectoren (cultuur, economie, toerisme, welzijn, stads- en streekontwikkeling,...). Om dit doel te bereiken werd samengewerkt met veel enthousiaste regionale partners: zowel burgers, bedrijven als organisaties. Dat leverde een bijzondere dynamiek op, zowel inzake creatieve output als wat betreft het experimenteren met participatie van allerlei groepen. Het collectief samenwerken aan één groot gemeenschappelijk project leverde een meerwaarde op die zich onder andere liet vertalen in een voedingsbodemp voor veel nieuwe initiatieven. Die collectieve inspanning benoemen we graag als een 'gemeengoed' van Turnhoutse burgers en initiatiefnemers.

Helaas werd dat 'gemeengoed' door de nieuwe ploeg die na de verkiezingen van 2012 de stad ging besturen, niet langer gehonoreerd en meegenomen in discussies over de prioritaire besteding van middelen. De intenties om vanuit Turnhout 2012 regionale, al dan niet grensoverschrijdende, vervolgprijzen op te zetten, botsen voorlopig allemaal op 'een tekort aan middelen, mensen en tijd'.

De relatie met de Watertoren van Turnhout

In het kader van het voornoemde stadsfestival 'Turnhout, cultuurstad van Vlaanderen 2012' mocht de oude watertoren in onze stad een jaar lang gebruikt worden voor het 'Watertorenfestival'. Honderd kleine podiumactiviteiten werden op evenveel dagen gerealiseerd voor een gemiddeld publiek van om en bij de zestig mensen (meer kunnen er niet binnen in de Watertoren). 6.000 mensen vonden dus hun weg naar de Watertoren om er te genieten van een gratis culturele voorstelling. Het Watertorenfestival was daarmee niet enkel een van de troeven van Turnhout 2012, de Watertoren groeide uit tot het fysieke symbool bij uitstek van het stadsfestival. Zowel het openingsfeest als het slotfeest vonden er plaats. Naast een artistieke voltreffer was de Watertoren (en het bijhorende pleintje) dé locatie voor laagdrempelige, gemeenschapsvormende activiteiten waaraan alle lagen van de bevolking participeerden.

In veel steden wordt gezocht naar verbindende symbolen in de publieke ruimte die mensen samenbrengen en de sociale cohesie in een stad versterken. De watertoren was in 2012 een dergelijke plek. En dus wilden heel wat Turnhoutenaars die unieke locatie daarvoor blijven inzetten.

Aangezien die watertoren van PIDPA (Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der Provincie Antwerpen) was en het Turnhoutse stadsbestuur te kennen gaf niet geïnteresseerd te zijn om de toren aan te kopen – ook al wilde PIDPA die voor een prikje aan de stad verkopen – drong concrete actie zich op.

Een aantal mensen, van ver of dichtbij verbonden met het Stadsfestival Turnhout 2012, zagen hierin een concrete aanleiding om de koppen samen te steken en na te denken over een eigen initiatief i.v.m. de Watertoren: een burgerinitiatief.

In veel steden wordt gezocht naar verbindende symbolen in de publieke ruimte die mensen samenbrengen en de sociale cohesie in een stad versterken. De watertoren was in 2012 een dergelijke plek.

Maar er waren ook andere redenen om een burgerbeweging op te starten:

- De verderzetting van de dynamiek die het stadsfestival Turnhout 2012 genereerde kon, zoals eerder vermeld, niet worden gegarandeerd door een tekort aan financiële middelen en personeelsinzet zowel bij het stadsbestuur als bij andere bestuurlijke niveaus. Bij een aantal betrokkenen (deelnemers, bestuurders,...) was er nog wel heel wat energie, creativiteit en goesting om de centrale gedachte 'Turnhout, een broeiplaats voor nieuwe en frisse ideeën' verder te concretiseren. In een eerste fase desnoods zonder financiële ondersteuning.
- Ook het resultaat van de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2012 speelde een rol in de ontstaansgeschiedenis van De Koep. Niet dat er ook maar enige politieke ambitie of actie voorop werd gesteld, maar met een appèl voor meer burgerinitiatief en de coöperatieve gedachte, wilde De Koep de krachten versterken die werken aan een positieve en solidaire Turnhoutse samenleving.
- Tot slot wil de Koep regionale invulling geven aan de transitiebeweging die zich in Vlaanderen (en de omliggende landen) aandient in de vorm van burgerinitiatieven, gemeengoedprojecten en nieuwe coöperaties.

De Wollewei verkopen... Wie verzint zoiets?

De Koep was amper gestart met het concretiseren van haar doelstellingen en het plan van mogelijke initiatieven of we werden reeds geconfronteerd met de voor Turnhout totaal nieuwe en ongebruikelijke visie van de nieuwe beleidsploeg.

Het nieuwe stadsbestuur bracht het patrimonium van de stad in kaart om in het kader van de meerjarenplanning na te gaan welke gebouwen in aanmerking kwamen om te worden verkocht. Op die lijst stond ook het stedelijk jeugdcentrum Wollewei.

Na een vlammend negatief advies van de jeugdraad startte deze laatste de campagne 'Occupy Wollewei'. Hun succesvolle petitieactie werd door de Koep overgenomen en

verspreid onder de vele generaties Turnhoutenaars die afgelopen 40 jaar – zo lang bestaat het jeugdcentrum Wollewei – gebruikers waren van het jeugdcentrum.

Met die petitie vroeg de Koep dat er dringend – in samenspraak met de jeugdraad, de gemeenteraad en de Turnhoutse burgers – een beleidsvisie werd geformuleerd over het jeugdbeleid in deze stad. Dat de Wollewei daar, zoals vanouds, een centrale rol in zou spelen, was voor de ondertekenaars een uitgemaakte zaak.

Een van de argumenten in de petitie klonk als volgt:

Bovendien heeft Turnhout een lange traditie van inspraak. Burgers, adviesraden en gemeenteraadsleden hebben recht op informatie alvorens aan hen gevraagd wordt om mee te denken over de toekomst van deze stad. In hun eerste activiteit verwijst de Koep meteen naar hun streven om burgers meer te betrekken bij het beleid.

De petitie werd een groot succes. Op amper twee weken tijd ondertekenen honderden mensen de oproep van de Koep (naast de 1.250 ondertekenaars uit de jeugdsector). Onder hen vooraanstaande namen die zowel in Turnhout als in Vlaanderen mee vorm gaven aan het cultuur- en jeugdbeleid en het betrekken van burgers daarbij (o.a. Bert Anciaux, gewezen Vlaams minister van Jeugd en Cultuur, Eric Antonis, ex-schepen van Cultuur Antwerpen en ex-directeur de Warande, Walter van den Broeck (schrijver), Jos Geysels, minister van Staat...).

De overhandiging van de petitie op de gemeenteraad bracht heel veel volk op de been. Net als de voorafgaande ludieke optocht. Het moet tientallen jaren geleden zijn dat burgerparticipatie zo'n concreet gezicht kreeg in de stad.

Operatie Watertoren

Zoals reeds beschreven nam de Koep in het voorjaar van 2013 het initiatief om de Watertoren van Turnhout voor gemeenschapsdoeleinden te behouden. Daarover voerden we maandenlang onderhandelingen met eigenaar PIDPA en het Turnhoutse stadsbestuur (de gebruiker).

In functie daarvan dienden wij een activiteitenplan in en spraken wij onze wens uit om een erfpachtovereenkomst aan te gaan die het stadsbestuur of PIDPA niets zou kosten. Deze onderhandelingen hebben uiteindelijk niets opgeleverd en PIDPA bevestigde zijn intenties om de watertoren in oktober 2013 openbaar te verkopen.

De Koep betreurde dat de stad en de watermaatschappij geen oog hadden voor de symbolische waarde van de watertoren om o.a. een frisse socio-culturele dynamiek levendig te houden.

Ook was het een bittere vaststelling dat PIDPA miniem geldgewin verkoos boven het écht valoriseren van haar bouwkundig erfgoed. De watermaatschappij maakt forse winsten en kan best zonder het geld van de watertoren.

Daarom besloot de Koep een campagne op te zetten om de Watertoren zelf te kopen... met de steun van de bevolking.

‘Operatie Watertoren’ was gestart. Met de slogan ‘Koop samen met De Koep een stukje van de watertoren, red het symbool van Turnhout 2012 en investeer in een bruisende toekomst voor de stad’ riepen we Turnhoutenaars op om een bijdrage te storten voor de aankoop van de toren. Voor welk bedrag de toren zou worden afgehamerd, was niet te voorspellen. PIDPA wilde er minstens 64.000 euro voor krijgen, wij hoopten dat ze met minder tevreden zouden zijn, maar vreesden tegelijkertijd dat er meer geld nodig zou zijn.

Bedrijven of verenigingen die geld wilden schenken konden een overeenkomst sluiten met De Koep die hen – als wij de toren zouden verwerven – het recht gaf om minstens een keer per jaar gratis een activiteit te organiseren in de toren.

Als we er niet in zouden slagen om de toren te verwerven, beloofden we alle milde schenkers hun geld terug te geven, tenzij ze er zelf voor kozen dat geld over te dragen aan vzw De Koep.

Omdat er bijzonder weinig tijd was, nodigde Operatie Watertoren iedereen uit om de toren op 28 september 2013 te bezichtigen. Aansluitend boden we de geïnteresseerden een (gesponsord) drankje aan om van gedachten te wisselen en ideeën te spuien. De sympathie en het draagvlak voor Operatie Watertoren was erg groot. Zo leverden de leerlingen van de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten (SASK) 150 glazen met handgeschilderde watertorens aan, en op een vergadering van alle wijkcomitees van de stad werd de campagne toegelicht. Steunbetuigingen liepen massaal binnen. Het geld eveneens: op amper twee weken tijd werd 25.000 euro verzameld (burgergiften). Daarnaast hadden we, in overleg met bevriende ondernemers, een plan B (en zelfs een plan C) klaargestoomd.

Op 22 oktober 2013 werd de watertoren openbaar verkocht. Met een flinke delegatie burgers trokken we, goed gewapend, naar de verkoop. Onverwacht dook er echter een onbekende koper op, van buiten Turnhout, die voor het fenomenale bedrag van 210.000 euro de Watertoren kocht.

Uiteraard was de ontgoocheling groot. Om verschillende redenen. Wat de nieuwe eigenaar met het beschermde monument gaat aanvangen is nog steeds een raadsel (13 maanden na de verkoop is er alvast met de toren nog niets gebeurd of van eventuele plannen iets geweten).

Maar dat voor het stadsbestuur en de PIDPA economische redenen primeerden op gemeenschapsvormende projecten is eigenlijk erger. Er lag immers een goed plan klaar inzake exploitatie en onderhoud en de nodige geloofwaardige partners zegden daar hun medewerking voor toe. Een gemiste kans.

En toch was Operatie Watertoren voor de Koep een groot succes. De burgerbeweging stond na deze campagne definitief op de kaart en kan tot vandaag rekenen op heel wat steun, sympathie en erkenning. Dat vertaalde zich ook op financieel vlak. Slechts een beperkt aantal mensen vroeg zijn financiële steun voor de Campagne Watertoren terug.

De rest van het campagne geld mag de Koep als werkingskosten gebruiken. Een beter bewijs van de wil om collectieve burgerinitiatieven op te zetten, en die ook financieel te willen steunen, konden we ons niet dromen.

Volksvergaderingen

Zowel inhoudelijk als inzake draagvlakverbreding waren de petitieacties 'Red De Wollewei' en 'Operatie Watertoren' een succes. Na amper enkele maanden kenden alle Turnhoutenaars de Koep als een burgerbeweging, een groep mensen die zich mengen in het maatschappelijk debat van de Turnhoutse samenleving.

Maar de Koep wil meer zijn. Daarom werd besloten om na beide tijdrovende campagnes via volksvergaderingen mensen samen te brengen om ideeën te verzamelen en plannen te maken i.v.m. coöperatieve en/of gemeengoedprojecten. Op 9 november en 17 december 2013 brachten we telkens een 40-tal mensen samen in het café van cultuurhuis de Warande. Op 9 december werden (heel veel) ideeën verzameld die op 17 december in een aantal thematische werkgroepen concreter gestalte werden gegeven.

Dat leverde de volgende krachtlijnen op:

- Heel wat mensen willen (coöperatieve) projecten i.v.m. gezonde voeding opstarten: pluktuinen, kruidentuinen, insectenkwekerij, bijen en honingproductie,...
- Anderen willen werken rond hernieuwbare energie in een coöperatief verband
- Een derde cluster wordt gevormd rond burgerbetrokkenheid (nieuwe participatie-experimenten, inspraakprojecten,...)
- Daarnaast wil de Koep blijvend kunnen anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen in de stad (o.a. omdat toen al duidelijk was dat een aantal Turnhoutse actoren bij de Koep komen aankloppen met de vraag om steun of om noden te signaleren). Uiteraard is dat fijn, maar we besloten wel om de eigen agenda (doelstellingen) prioriteit te geven.
- Tot slot werd de nood geformuleerd om de Koep, als prille organisatie/beweging beter uit te bouwen.

Daarmee kregen de plannen voor 2014 meteen vorm. Zowel om principiële redenen als omwille van het vele werk dat op ons afkomt kiest de Koep ervoor om waar mogelijk samen te werken met andere partners of toe te treden tot bestaande samenwerkingsverbanden waarin we onze doelstellingen kunnen realiseren.

Werken aan gezonde voeding

Ook al leverden de volksvergaderingen in 2013 heel wat concrete suggesties op in verband met projecten inzake gezonde voeding, toch ondernamen we niet direct concrete actie. Uitgerekend in 2014 werd in Turnhout immers een nieuwe stadsboerderij opgestart met vergelijkbare ambities. In hun folder lezen we:

De Stadsboerderij wordt een plaats waar de link wordt gelegd tussen de stad en het platteland. De Stadsboerderij wordt een excursieplaats waar schoolkinderen, gezinnen, verenigingen en andere geïnteresseerden een bezoek kunnen brengen aan de zelfoogsttuin, de bijenhal, de kruidentuin, de compostmeesters, de dieren, enz. De Stadsboerderij zal een open tuin hebben waar bezoekers kunnen verpozen, ideeën opdoen over ecologisch tuinieren of gewoon genieten van het groen.

De Stadsboerderij wordt in opdracht van de Stad Turnhout uitgebaat door vzw de Troef, een sociale werkplaats die in de stadsregio al jaren werkt in het groenonderhoud en de bouwsector.

Op het veld naast de boerderij is er een zelfoogsttuin, waar je zelf groenten of fruit kan oogsten. Je kan hiervoor een abonnement nemen bij vzw de Troef en dan wekelijks je eigen groenten ophalen. De Troef zorgt voor het zaaien, het onderhoud en de groei van de gewassen. Geen zin om zelf je handen vuil te maken, geen probleem, je kan op de Stadsboerderij ook aansluiten bij het voedselteam Turnhout.

Een prima initiatief waar wij graag aan mee willen werken. De Koep ging daarom met veel enthousiasme in op de vraag om iemand af te vaardigen naar de stuurgroep van de Stadsboerderij. Ons lijstje met vragen en voorstellen willen we daar graag voorleggen. Als burgerbeweging willen wij ook aansturen op de maximale betrokkenheid van burgers bij dit mooie initiatief.

Campina Energie, een coöperatief energieproject

Op de volksvergadering van 17 december 2013 groeide vanuit de werkgroep Energie het idee om een coöperatief project op te zetten i.v.m. energiebesparing en de productie van hernieuwbare energie. Enkele enthousiastelingen beten zich hierin vast en gingen vol 'energie' aan het werk. Dat leidde al spoedig tot de opstart van Campina Energie, een autonome werking rond deze thematiek, die in het voorjaar 2015 zal worden omgevormd tot de cvba Campina Energie, een volwaardige coöperatie.

Uiteraard is een cvba een autonoom bedrijf en geen onderdeel van vzw de Koep, maar enkele Koepvertegenwoordigers zitten mee in de cockpit van de coöperatieve. De Koep is dan ook bijzonder tevreden om, binnen het jaar na de eigen oprichting, als platform te kunnen fungeren voor de opstart van een volwaardige coöperatieve beweging. In die opstartperiode zorgde de Koep voor logistieke ondersteuning (financieel, promotioneel,...). We zullen dat ook in de nabije toekomst graag blijven doen.

Op www.campinaenergie.be lees je het volgende:

Campina Energie is een coöperatie in oprichting. Ze gaat op zoek naar coöperanten die samen willen investeren in de productie van duurzame en hernieuwbare energie. Onder andere via de uitgifte van aandelen verzamelt de coöperatieve de financiële middelen die ze vervolgens kan investeren in projecten die energie besparen of produceren op basis van hernieuwbare

energiebronnen. De coöperanten worden rechtstreeks mede-eigenaar van de productie-installaties. Transparant en zonder onduidelijke tussenstructuren zoals bij grote energiebedrijven. Dat betekent dus ook dat de coöperanten een rechtstreeks en wettelijk geregeld medezeggenschap hebben over de richting die de coöperatie uitgaat (uitkeren meerwaarde, mee projecten uittekenen, herinvesteren in nieuwe projecten, maatschappelijke projecten,...).

Campina Energie is er voor iedereen uit de Kempen die het belangrijk vindt om mee te investeren in een duurzaam aanbod van energie, afkomstig van hernieuwbare energiebronnen en die mee wil instaan voor het streven naar klimaatneutraliteit (evenwicht tussen productie en verbruik).

Campina Energie realiseerde in 2014 reeds heel wat knappe initiatieven.

- Filmvoorstellingen van *The 4th Revolution – Energy Autonomy*. Een documentaire die toont hoe de directe overstap naar duurzame energie niet alleen dringend noodzakelijk is, maar ook perfect mogelijk. De film werd op 3 mei 2014 vertoond tijdens het mooov filmfestival in Turnhout en herhaald op 7 oktober i.s.m. de milieuraad van Oud-Turnhout.
- Op vraag van Campina Energie besliste het College van Burgemeester en Schepenen van de Stad Turnhout dat projectontwikkelaars van windturbines minimum 20 procent moeten voorzien voor participatie van burgers. Op die manier kunnen burgers mee genieten van de hernieuwbare energie die in hun omgeving wordt opgewekt. Campina Energie brengt haar slogan 'De zon en de wind zijn van iedereen' hiermee in de praktijk.
- Campina Energie organiseerde een panelgesprek over de kansen die geothermie biedt voor de Kempen. (27 november in Oud-Turnhout). Bij diepe geothermie wordt naar stromend water geboord in de diepere aardlagen, die vervolgens turbines aandrijven. De Kempense bodem lijkt daarvoor bijzonder geschikt. Elektriciteit en warm water lijken zo onuitputtelijk beschikbaar. Maar hoe kan die energie benut worden, is het haalbaar en betaalbaar, hoe duurzaam is deze energie en is die dan voor iedereen beschikbaar? Daarover organiseerde Campina Energie een panelgesprek met betrokkenen, specialisten en het talrijk opgekomen publiek. Het gesprek werd geleid door Michael Van Droogenbroeck (VRT-journalist).
- Eneco wil in de industriezone ten noorden van de E34 in Turnhout drie windmolens realiseren. Het volledige project zou goed zijn voor een productie van maximum 9 MW, wat overeenkomt met het energieverbruik van ongeveer 4.300 gezinnen. Campina Energie en Eneco onderhandelen over de rechtstreekse participatie van 20 procent in het windmolenpark in Turnhout, op basis van het reglement waarover de Stad Turnhout begin september besliste. Campina Energie geeft Kempense burgers daardoor de kans om te investeren in hernieuwbare energie. Met de opbrengst uit het project wil de coöperatie een dividend uitkeren aan haar coöperanten en hen ondersteunen om energie te besparen. Dankzij de rechtstreekse inbreng in het windmolenpark zal Campina Energie mee instaan voor het beheer. Deze onderhandelingen lopen nog steeds. Zij bieden concrete mogelijkheden om de doelstellingen van Campina Energie te realiseren

op voorwaarde dat Eneco reële participatie garandeert. Een interessante test-case. Daarnaast onderzoekt de coöperatieve ook andere projecten.

- Campina Energie overlegt op regelmatige basis met lokale en regionale overheden om samenwerking inzake energiebesparing te onderzoeken en te stimuleren. Het meest concreet zijn de gesprekken met de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij van de Kempen die via een burgemeestersconvenant de 29 aangesloten gemeenten wil stimuleren om tegen 2020 20 procent energiereductie te realiseren.

Participatieproject Turnhout Droomt

De Koep wil samen met Vormingplus Kempen een vernieuwend participatieproces opzetten waarin het bestuur en de inwoners werken aan een toekomstvisie voor hun gemeente. Daarvoor gaan we op zoek naar voldoende draagvlak, organiseren we toekomstgesprekken met (niet klassieke) sleutelfiguren in de stad (of stadsregio), zetten we infomomenten op met de bevolking en coördineren we gesprekken met het stads- en regiobestuur. Een daarvoor opgerichte kerngroep ontwikkelt en begeleidt dit project en toetst die regelmatig aan de projectdoelstellingen. Dit experiment zou moeten leiden tot een nieuwe werkvorm die ook in andere gemeenten kan gebruikt worden om participatie en samenwerking tussen burgers en bestuur een nieuwe dynamiek te geven.

Einddoel is een document voor de toekomst van de Turnhoutse stadsregio dat wordt ondertekend door de betrokken gemeentebesturen én de deelnemers aan deze toekomstverkenning. Dat toekomstdocument bevat een aantal grondbeginselen waaraan bestuur en burgers de werking van de gemeente en de lokale gemeenschap in de toekomst zullen toetsen.

De Koep en Vormingplus Kempen willen daarmee op zoek gaan naar verfrissende participatiemethodieken en hoeden zich daarbij voor de valkuilen die afgelopen decennia de kop opstaken bij participatietrajecten. Geen praatbarakken dus, maar een volwaardig overleg tussen lokale overheden en burgers voor wie de toekomst van een gemeente 'gemeen(te)goed' is.

De Koep wil samen met Vormingplus Kempen een vernieuwend participatieproces opzetten: geen praatbarakken, maar een volwaardig overleg tussen lokale overheden en burgers voor wie de toekomst van een gemeente 'gemeen(te)goed' is.

Daarom werden een aantal criteria opgesteld die ons moeten leiden naar een tweesporenproject:

- ons project moet invloed hebben op de langetermijnplannen die nu reeds circuleren (maar nog geen onderwerp zijn van publiek gesprek/dialogo).
- Ons project moet invloed hebben op de werkwijze inzake het bestuurlijk omgaan met die langetermijnplannen (hoe betreft de overheid de bevolking bij langetermijnplanning)

Mensen willen nog enkel inspreken over ontwikkelingen (plannen) waar nog ruimte is voor inspraak, betrokkenheid en invloed. Dat uitgangspunt zou moeten worden vastgelegd in een charter.

Over onze plannen i.v.m. de participatieproject werden reeds heel wat contacten gelegd: de burgemeester van Turnhout werd geïnformeerd, net als de schepen van communicatie en cultuur. Ook de betrokken ambtenaren van de stad werden op de hoogte gebracht (vrije tijd, cultuur, informatie en communicatie,...). Verder waren er enkele contacten met de initiatiefnemers van het project 'Charter van Kortenberg' in de gelijknamige gemeente, omdat we daar de inspiratie vonden voor ons project.

In de kerngroep van Turnhout Droomt zitten mensen uit het onderwijs, de culturele sector, de vakbonden, de armoedewerking, de nieuwkomerswerkingen... en mensen met veel jaren op de teller inzake participatieprojecten. Samen zoeken zij naar 'nieuwe' kruispuntfiguren: mensen die op het kruispunt staan van verschillende netwerken, maar niet tot de gevestigde vertegenwoordigers van organisaties behoren.

Wat nu met de Warande?

Weldra zullen de Vlaamse provincies zich niet meer mogen bezighouden met de persoonsgebonden materie 'cultuur', zo lezen we in het Vlaams bestuursakkoord en in de partijprogramma's van partijen die deel uit maken van die regering. Sinds 2009 is het Turnhoutse cultuurhuis de Warande een provinciale instelling. Bijgevolg dreigt de financiering van de Warande in het gedrang te komen.

Omdat de Koep ook wil anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen in de stad (zie de uitkomst van onze volksvergaderingen) organiseerde de Koep daarom op 9 oktober 2014 een groot debat over de toekomst van de Warande in Turnhout. Als onafhankelijke burgerbeweging vond de Koep het hoog tijd voor een ernstig gesprek met alle betrokkenen over de financieringsmogelijkheden die er (niet meer) zijn om de uitgebreide werking en uitstraling van de Warande veilig te stellen. Als burgers voelen we ons namelijk betrokken bij de werking van cultuurhuis de Warande, misschien wel de grootste nutsvoorziening van de regio.

Nogal wat politici vonden het te vroeg voor een dergelijk debat (zij willen eerst aftasten hoe de politieke kaarten liggen), maar als burgers kon voor ons dit debat niet spoedig genoeg plaatsvinden. Wij willen immers niet louter noteren wat politiek wordt beslist, maar mee discussiëren in een zo vroeg mogelijk stadium. Gelet op hun talrijke opkomst dachten de (ruim zeventig) aanwezigen er ongetwijfeld hetzelfde over.

Namen deel aan het debat:

- Staf Pelckmans, directeur van de Warande
- Astrid Wittebolle, schepen van Cultuur Turnhout
- Peter Bellens, gedeputeerde van de provincie Antwerpen
- An Moons, kabinetsmedewerkster van minister van Cultuur Sven Gatz
- Kris Van Dijck, Vlaams volksvertegenwoordiger

- Moderator: Toon Berckmoes (Cultuurexpert bij consultancybureau Idea Consult)

Met dit debat is het probleem van de financiering van de Warande niet opgelost. Wel kwamen een aantal nieuwe feiten aan de oppervlakte. Vanuit het kabinet Gatz werd duidelijk gemaakt dat ze dergelijke grote dossiers 'op maat' gaan behandelen, vanuit Turnhout werd aan de betrokken politici duidelijk gemaakt dat burgers betrokken willen worden bij dergelijke discussies. Dialoog dus. Daar doen we het voor.

Wat met de financiering van andere spelers in de culturele sector?

Naar aanleiding van de organisatie van het debat over de subsidiëring van de Warande bereikte ons eind 2014 ook de vraag om een initiatief te nemen i.v.m. de bekommernis van diverse culturele organisaties die momenteel afhankelijk zijn van subsidies van de Provincie Antwerpen. De Koep wil zich alvast beraden om hieromtrent een nieuw debat op te zetten, maar overlegt daarover met andere actoren in het Turnhoutse culturele veld die initiatieven opzetten rond het nieuwe decreet op lokaal cultuurbeleid (o.a. in verband met de financiering)

In afwachting daarvan organiseert de Koep in februari 2015 alvast een infoavond i.v.m. mogelijkheden voor crowdfunding met een van de oprichters van CroFun. Hij komt vertellen over hun organisatie én over de filosofie van waaruit ze werken. Aan de hand van enkele succesvolle (lokale) voorbeelden willen we geïnteresseerden stimuleren om zelf met crowdfunding aan de slag te gaan. Of hoe we ook in de culturele sector aansturen op meer burgerinitiatief.

De Koep helpt Overlezen 'Zomereren'

Overlezen is het succesvolle boekenprogramma van De Warande dat al enkele jaren loopt en waarbij maandelijks twee gasten, onder wie één auteur, worden uitgenodigd. Vaste panelleden, Jos Geysels en Karl van den Broeck, praten mee en bespreken ook nog een boek dat zopas verschenen is. Omdat velen het jammer vinden dat Overlezen tijdens de zomer twee maanden stil ligt, zochten de organisatoren naar een formule om toch twee zomeredities te kunnen houden.

Daarom sloegen de Koep en cultuurhuis de Warande de handen in elkaar om Overlezen te laten 'zomereren'. Op 17 juli was Bart Meuleman te gast in theater Het Gevolg en op 20 augustus kwam Gaea Schoeters naar De Stadsboerderij. De Koep wil hiermee de samenwerking tussen verschillende partners bevorderen én een bescheiden stap zetten op het culturele veld.

En verder...

- Werkte de Koep mee aan de invulling van de inspiratiedag Duurzame Kempen die op 13 september 2014 plaats vond in cc De Werft in Geel en waarbij op initiatief van het Sociaal Forum Kempen, cc De Werft en Vormingplus Kempen tal van sprekers en projecten inzake transitie werden voorgesteld aan een honderdtal geïnteresseerden.

- Organiseerde de Koep op 20 november 2014 een nieuwe volksvergadering waarop een stand van zaken werd meegegeven en nieuwe suggesties werden verzameld.
- Was de Koep als gastspreker uitgenodigd op het feest van Antwerpen aan 't woord (Maak de stad) op 13 november 2013 en op de Pulse Studiedag 'Cultuur, (on)gemeen goed' op 23 oktober 2014 in Mechelen.

Ruim anderhalf jaar na de oprichting blikken we niet ontevreden terug op de initiatieven die de afgelopen maanden werden genomen. Ze drijven alle op de tomeloze inzet van een aantal geëngageerde betrokkenen en op de goodwill die er bij de mensen thans is voor burgerinitiatieven. Wij voelen aan onze ellebogen dat moderne burgers meer betrokken willen worden op de ontwikkelingen in hun stad en daaromtrent graag initiatief nemen. We voelen eveneens dat concrete projecten mobiliserend werken en mensen aanzetten tot betrokkenheid. Het besef dat de samenleving van 'ons' is blijkt telkens weer opnieuw. De wil om tussen de 'markt' en de 'lokale overheid' zelf meer ruimte op te eisen en initiatieven te ontwikkelen groeit.

Tegelijkertijd blijft het pionieren, proberen, springen, mislukken en opnieuw proberen. Deskundig voelen we ons allerminst, energiek des te meer. Zelf noemen we het graag 'knutselen aan de samenleving'.

Meer info: www.dekoep.be, www.campinaenergie.be

Bio

Jef Van Eyck is een van de acht stichtende leden van de Koep en tevens lid van de Algemene Vergadering en Raad van Bestuur van vzw de Koep. Werkte als coördinator voor het stadsfestival Turnhout 2012 en is momenteel aan de slag als sociaal cultureel werker bij Vormingplus Kempen.